

مرکز امن افشاری علم

پیکان ویژه

مرکز امن افشاری علم

میدان امن افشاری

بیت امن افشاری

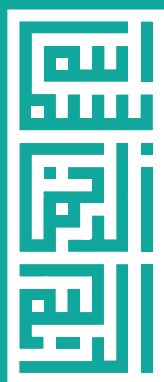
امنیت مختار

ویژه مدیران شهری

جلد دوم

زیر نظر دکتر رضا گرمی محمدی

سازمان میکسیری
و مدیریت بحران
شهر تهران

عنوان و نام پدیدآور: مدیریت بحران ویژه مدیران شهری / نویسندگان سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران، معاونت آموزش و مشارکت‌های مردمی.
مشخصات نشر: تهران: سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری: آج: مصور (رنگی)، جدول (رنگی)، نمودار (رنگی)؛ ۲۹×۲۹ س.م.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۹۱۹۷-۳-۶ دوره

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: نویسندگان سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران، سیاوش صلواتیان، بیژن یاور، سعید گیوه‌چی، غلامرضا چالوک، فاروق مظلومی، شاهین محمدی‌یگانه، نادر شکری، لادن کریمی‌صحنه‌سرایبی، هادی جاویدنیا، علی محمدی‌انور، سکیته محمدی، محمدرضا عباسی، رضا حیدری، صمیم مرادی‌روزبهنائی، هومن احقری، آمنه اشتری‌ماهینی، احسان امامی‌آزندی، مهدی بلبل‌وند، احمد حیدری، سیدمحمود رضایی‌جواهریان، امیر رنگین‌کمان، عزیزا... سلیمی‌طاری، خدیجه شریفی، حسام‌الدین شمشیری، گودرز گودرزنیبا، مرضیه مرادیگی، حسین مختاری، نفیسه میرزاهاشمی‌طرقی، الهه نصیری‌دوست، رحیم نوروزی، رسول هلالی، کیوان کریملو، علی ترابی، فریبا دشتی.

موضوع: مدیریت بحران -- ایران -- تهران

موضوع: Crisis management -- Iran -- Tehran

موضوع: بلاایای طبیعی -- ایران -- تهران -- پیش‌بینی‌های ایمنی

موضوع: Natural disasters -- Iran -- Tehran -- Safety measures

موضوع: مدیران شهری -- ایران

موضوع: City managers -- Iran

شناسه افزوده: سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران. معاونت آموزش و مشارکت‌های مردمی

رده بندی کنگره: HD۴۹/م۴ ۱۳۹۷

رده بندی دیویی: ۶۵۸/۴۰۹۵۵۱۲

شماره کتابشناسی ملی: ۵۵۶۷۵۸۱

مدیریت بحران ویژه مدیران شهری (جلد دوم)

نویسندگان: دکتر نادر شکری، بیژن یاور، شاهین محمدی‌یگانه، لادن کریمی صحنه‌سرایبی، علی محمدی‌انور، صمیم مرادی‌روزبهنائی، آمنه اشتری‌ماهینی، احمد حیدری، عزیزاله سلیمی‌طاری، فریبا دشتی، علی ترابی، کیوان کریملو.

ناشر: سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران

ناظر: رضا کرمی محمدی، عضو هیئت علمی دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی
برنامهریزی محتوایی: معاونت آموزش و مشارکت‌های مردمی، اداره برنامه‌ریزی آموزشی

نوبت و سال چاپ: اول - بهار ۱۳۹۸

صفحه آرایبی: محسن خواجوی، محمد جامعی

ویراستاری ادبی: سپیده کوتی، آزاده مهدوی

بازخوانی: نفیسه میرزاهاشمی، مونا رضایی

طراح جلد: علی باقری

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۶۰۰۰۰۰ ریال

نشانی: انتهای غربی بزرگراه جلال آل احمد، نرسیده به بزرگراه آیت ا... اشرفی اصفهانی، نبش نهم شمالی.

تلفن: ۴۴۲۴۴۰۴۰

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر به سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهر

تهران تعلق دارد.

سازمان پیشگیری
و مدیریت بحران
شهر تهران

مطالعات

پژوهش
شهران
ویژه مدیران شهری

جلد دوم

پیشگفتار..... ۲۲

فصل یک، اصول و مبانی سامانه فرماندهی سانحه..... ۲۵

۱-۱- پیشگفتار ۲۶

۲-۱ - مقدمه ۲۸

۳-۱- تفاوت‌های سامانه‌های مدیریت سانحه و فرماندهی سانحه ۲۹

۴-۱- سیستم مدیریت بحران ۳۳

۵-۱- سامانه فرماندهی سانحه ۳۵

۶-۱- تاریخچه‌ای مختصر از سامانه فرماندهی سانحه ۳۶

۷-۱- جزئیات شرح وظایف بخش‌ها، حوزه‌ها و واحدهای سامانه فرماندهی سانحه ۳۸

۱-۷-۱- نکات قابل توجه در سامانه فرماندهی سانحه ۳۹

۲-۷-۱- ضرورت تشکیل سامانه فرماندهی سانحه ۴۰

۳-۷-۱- هفت نیاز اساسی برای طراحی سامانه فرماندهی سانحه ۴۱

۴-۷-۱- ویژگی‌های سامانه فرماندهی سانحه ۴۱

۵-۷-۱- نقاط ضعفی که در سامانه فرماندهی سانحه از اهمیت خاصی برخوردار است ۴۲

۶-۷-۱- هدف از طراحی سامانه فرماندهی سانحه ۴۲

۷-۷-۱- مزایای سامانه فرماندهی سانحه ۴۲

۸-۷-۱- عناصر سازمانی فرماندهی سانحه ۴۳

۱-۸-۷-۱- شرح مختصر عناصر سازمانی فرماندهی سانحه ۴۳

۲-۸-۷-۱- لایه‌های فرماندهی در سامانه فرماندهی سانحه ۴۴

۹-۷-۱- جزئیات سامانه فرماندهی سانحه ۴۵

۱-۹-۷-۱- فرمانده ۴۵

۲-۹-۷-۱- پرسنل فرماندهی ۴۷

۳-۹-۷-۱- پرسنل ارشد ۴۹

۸-۱- نمونه‌ها و مثال‌های اجرایی از سامانه فرماندهی سانحه ۵۴

۱-۸-۱- مقدمه ۵۴

۲-۸-۱- ساختار سامانه فرماندهی سانحه در سیستم مدیریت بحران خانواده ۵۴

۱-۲-۸-۱- اهم شرح وظایف ساختار سامانه فرماندهی سانحه سیستم مدیریت بحران خانواده ۵۶

۳-۸-۱- ساختار سامانه فرماندهی سانحه در سیستم مدیریت بحران مدرسه ۶۰

۴-۸-۱- ساختار سامانه فرماندهی سانحه در سیستم مدیریت بحران محله و واحد همسایگی ۶۱

۱-۴-۸-۱	ضرورت استفاده از ساختاری توانمند در مدیریت حوادث در سطح محله	۶۳
۲-۴-۸-۱	ساختار بومی سازی شده پیشنهادی برای ساختار فرماندهی سانحه	۶۳
۳-۴-۸-۱	سامانه فرماندهی سانحه محله با دیدی توسعه ای	۶۳
۵-۸-۱	سامانه فرماندهی سانحه بیمارستانی	۶۶
۶-۸-۱	ساختار سامانه فرماندهی سانحه منطقه آزاد تجاری- صنعتی چابهار در سیستم مدیریت بحران مناطق آزاد	۶۸
۱-۶-۸-۱	یادآوری	۶۹
۷-۸-۱	برخی مفاهیم کلیدی در مبحث سامانه فرماندهی سانحه	۷۰
۱-۷-۸-۱	مقدمه	۷۰
۲-۷-۸-۱	راهنمای میدانی (عملیاتی) سامانه فرماندهی سانحه	۷۰
۳-۷-۸-۱	تمرین اضطراری یا مانور سامانه فرماندهی سانحه	۷۱
۴-۷-۸-۱	لباس و پوشش های مخصوص سامانه فرماندهی سانحه	۷۲
۵-۷-۸-۱	کیف سامانه فرماندهی سانحه	۷۳
۶-۷-۸-۱	دفتر (یادداشت و ثبت وقایع) عملیاتی سامانه فرماندهی سانحه	۷۴
۷-۷-۸-۱	پست عملیاتی سامانه فرماندهی سانحه	۷۵
۸-۷-۸-۱	فرم های اطلاعات	۷۵
۹-۷-۸-۱	کیف یا جعبه فرماندهی سانحه	۷۶
۱۰-۷-۸-۱	بازی های فرماندهی سانحه	۷۷
۱۱-۷-۸-۱	شبیه سازی سامانه فرماندهی سانحه	۷۷
۹-۱	واژگان کلیدی مدیریت بحران	۸۰
۱۰-۱	نمونه ای موردی از ماتریس ارزیابی مخاطرات و بحران های محتمل - چابهار	۹۳
۱-۱۰-۱	ماتریس های ارزیابی مخاطرات و بحران های محتمل در منطقه آزاد تجاری- صنعتی چابهار	۱۰۴
۲-۱۰-۱	مدل مرجع مفهومی مینیاتوری واژه های پرکاربرد	۱۰۷
۱-۲-۱۰-۱	توضیحات واژگان تخصصی مدل مرجع مفهومی مینیاتوری	۱۰۸
۱۱۶	منابع	

فصل دو، برنامه ریزی عملیات جستجو و نجات و اسکان اضطراری در زلزله ۱۱۹

۱-۲	مقدمه	۱۲۰
۲-۲	اولویت ها در واکنش اضطراری پس از وقوع زلزله	۱۲۰
۳-۲	چرا عملیات نجات در اولویت اول قرار دارد؟	۱۲۲
۴-۲	برنامه ریزی عملیات جستجو و نجات	۱۲۶
۵-۲	برنامه ریزی عملیات تریاژ و تخلیه مجروحین	۱۲۸

۱۲۹	۶-۲- برنامه‌ریزی عملیات درمان اضطراری
۱۳۰	۷-۲- ملاحظات مرتبط با عملیات نجات
۱۳۰	۸-۲- پیاده‌سازی برنامهٔ مقابله
۱۳۲	۹-۲- برنامه‌ریزی واکنش در شرایط اضطراری
۱۳۲	۱۰-۲- سازماندهی اولیه
۱۳۳	۲-۹-۲- عملیات جستجو و نجات
۱۳۴	۳-۹-۲- تریاژ و تخلیهٔ مجروحین
۱۳۴	۴-۹-۲- درمان اضطراری
۱۳۶	۱۰-۲- اسکان و تغذیهٔ اضطراری
۱۳۸	۱-۱۰-۲- استانداردهای برنامه‌ریزی اسکان اضطراری
۱۳۹	۱-۱۰-۲- استاندارد آب
۱۳۹	۲-۱۰-۲- استاندارد نیازهای غذایی
۱۴۱	۳-۱۰-۲- استاندارد دفع فضولات انسانی
۱۴۱	۴-۱۰-۲- استاندارد دفع مواد زائد جامد
۱۴۲	۵-۱۰-۲- استاندارد سرانهٔ فضا
۱۴۲	۱۱-۲- منابع و ملزومات اسکان اضطراری
۱۴۷	۱۲-۲- طراحی و اجرای اردوگاه اسکان اضطراری
۱۵۲	منابع

فصل سه، اصول شهرسازی مرتبط با مدیریت بحران ۱۵۵

۱۵۶	۱-۳- مقدمه
۱۵۸	۲-۳- نظرات مکاتب جغرافیایی در ارتباط با مدیریت مخاطرات محیطی
۱۶۰	۳-۳- مفاهیم شهرسازی مرتبط با مدیریت بحران
۱۶۰	۱-۳-۳- ساختار شهر
۱۶۰	۲-۳-۳- بافت شهر
۱۶۱	۳-۳-۳- فرم شهر
۱۶۱	۴-۳-۳- کاربری اراضی شهری
۱۶۲	۵-۳-۳- تراکم‌های شهری
۱۶۴	۴-۳- شبکهٔ ارتباطی شهر
۱۶۴	۱-۴-۳- انواع راه‌ها
۱۶۶	۲-۴-۳- تأثیر شبکه‌های ارتباطی بر شهر
۱۶۶	۱-۲-۴-۳- سیستم شعاعی
۱۶۶	۲-۲-۴-۳- سیستم شطرنجی

۱۶۷	سیستم حلقوی (رینگ سیستم).....
۱۶۸	سیستم تار عنکبوتی.....
۱۶۸	سیستم ارگانیک.....
۱۶۹	شهرهای اقماری و موازی.....

فصل چهار، جایگاه مدیریت محله در فرایند مدیریت بحران شهر تهران..... ۱۷۱

۱۷۲	۱-۴ مقدمه.....
۱۷۳	۲-۴ رویکردهای مدیریت بحران.....
۱۷۴	۳-۴ اجتماع محلی.....
۱۷۷	۴-۴ آشنایی با وظایف مدیر محله در فاز پیشگیری.....
۱۷۷	۱-۴-۴ همکاری در تهیه سند کاهش خطرپذیری محله.....
۱۷۸	۲-۴-۴ همکاری در تهیه و به‌روزرسانی نقشه مدیریت بحران محله.....
۱۷۹	۵-۴ آشنایی با وظایف مدیر محله در فاز آمادگی.....
۱۷۹	۱-۵-۴ شناسایی و سازماندهی ظرفیت‌های محلی مؤثر.....
۱۸۰	۲-۵-۴ زمینه‌سازی و کمک به اجرای برنامه‌های سالانه خانه دوام و ایمنی.....
۱۸۰	۶-۴ آشنایی با وظایف مدیر محله در فاز مقابله.....
۱۸۰	۱-۶-۴ به‌کارگیری ظرفیت‌های محلی شناسایی‌شده.....
۱۸۱	۲-۶-۴ همکاری در فعال‌سازی و تسهیل عملکرد اعضای خانه‌های دوام و ایمنی.....
۱۸۱	۳-۶-۴ تشکیل گروه‌های امداد محلی.....
۱۸۲	۷-۴ آشنایی با وظایف مدیر محله در فاز بازسازی و بازتوانی.....
۱۸۵	۱-۷-۴ آغاز به کار مجدد سراهای محلات.....
۱۸۶	منابع.....

فصل پنجم، شرح وظایف سازمان‌های مسئول در حوزه مدیریت بحران شهر تهران..... ۱۸۹

۱۹۰	۱-۵ مقدمه.....
۱۹۰	۲-۵ اهداف تدوین برنامه عملیاتی.....
۱۹۰	۳-۵ گام‌های طراحی برنامه عملیاتی برای سازمان و بخش‌های مختلف شهرداری.....
۱۹۱	۴-۵ وظایف عمومی بخش‌های مختلف شهرداری تهران.....
۱۹۱	۱-۴-۵ پیش از بحران.....
۱۹۳	۲-۴-۵ حین بحران.....
۱۹۴	۳-۴-۵ پس از بحران.....
۱۹۴	۵-۵ وظایف تخصصی برخی از معاونت‌های شهرداری تهران.....
۱۹۴	۱-۵-۵ معاونت فنی و عمرانی.....

- ۱۹۴-۱-۱-۵-۵ اداره کل برنامه ریزی و توسعه شهری امور فنی و عمرانی
- ۱۹۵-۲-۱-۵-۵ شرکت خاکریز آب
- ۱۹۶-۳-۱-۵-۵ سازمان عمرانی مناطق شهر تهران
- ۱۹۷-۴-۱-۵-۵ سازمان مشاور فنی و مهندسی شهر تهران
- ۱۹۸-۵-۱-۵-۵ سازمان مهندسی و عمران شهر تهران
- ۱۹۹-۶-۱-۵-۵ اداره کل مالی و اداری
- ۱۹۹-۷-۱-۵-۵ اداره کل هماهنگی مناطق و سازمان ها
- ۲۰۰-۸-۱-۵-۵ شرکت یادمان سازه
- ۲۰۱-۹-۱-۵-۵ شرح وظایف اداره کل برنامه ریزی و توسعه شهری
- ۲۰۱-۱۰-۱-۵-۵ شرح وظایف شرکت برج میلاد (شرکت یادمان سازه)
- ۲۰۲-۲-۵-۵ معاونت امور اجتماعی و فرهنگی
- ۲۰۲-۱-۲-۵-۵ شرح وظایف شرکت توسعه فضاهای فرهنگی
- ۲۰۳-۲-۲-۵-۵ شرح وظایف ستاد فعالیت های دینی و اقامه نماز
- ۲۰۳-۳-۲-۵-۵ شرح وظایف سازمان رفاه، خدمات و مشارکت های اجتماعی
- ۲۰۴-۴-۲-۵-۵ شرح وظایف دبیرخانه ستاد مدیریت محله
- ۲۰۵-۵-۲-۵-۵ شرح وظایف حوزه فعالیت های آموزش های شهروندی
- ۲۰۵-۶-۲-۵-۵ شرح وظایف حوزه سلامت اجتماعی شهروندان، معاونت امور اجتماعی و فرهنگی
- ۲۰۶-۷-۲-۵-۵ شرح وظایف حوزه فرهنگی معاونت امور اجتماعی و فرهنگی
- ۲۰۸-۸-۲-۵-۵ شرح وظایف حوزه مطالعات معاونت اجتماعی و فرهنگی
- ۲۰۸-۹-۲-۵-۵ شرح وظایف حوزه ورزش معاونت امور اجتماعی و فرهنگی
- ۲۰۹-۳-۵-۵ معاونت خدمات شهری و محیط زیست
- ۲۰۹-۱-۳-۵-۵ شرح وظایف سازمان مدیریت میادین میوه و تره بار و فرآورده های کشاورزی
- ۲۰۹-۲-۳-۵-۵ شرح وظایف شرکت خدماتی کالای شهروند
- ۲۱۰-۳-۳-۵-۵ شرح وظایف سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی شهر تهران
- ۲۱۴-۴-۳-۵-۵ شرح وظایف سازمان مدیریت پسماند
- ۲۱۵-۵-۳-۵-۵ شرح وظایف شرکت ساماندهی صنایع و مشاغل
- ۲۱۶-۶-۳-۵-۵ شرح وظایف سازمان بوستان ها و فضای سبز
- ۲۱۷-۷-۳-۵-۵ شرح وظایف ستاد محیط زیست و توسعه پایدار
- ۲۱۸-۸-۳-۵-۵ شرح وظایف سازمان زیباسازی
- ۲۱۸-۹-۳-۵-۵ شرح وظایف سازمان بهشت زهرا (س)
- ۲۱۹-۴-۴-۵-۵ معاونت شهرسازی و معماری
- ۲۱۹-۱-۴-۵-۵ شرح وظایف اداره کل معماری و ساختمان

۲۲۰	شرح وظایف اداره کل شهرسازی و طرح‌های شهری
۲۲۱	شرح وظایف سازمان نوسازی شهر تهران
۲۲۱	شرح وظایف اداره کل تدوین ضوابط، نظارت و صدور پروانه
۲۲۲	شرح وظایف اداره کل حریم
۲۲۳	سازمان حمل‌ونقل و ترافیک
۲۲۳	اداره کل برنامه‌ریزی و توسعه شهری و امور حمل‌ونقل و ترافیک
۲۲۳	اداره کل مهندسی ایمنی و ترافیک
۲۲۴	سازمان حمل‌ونقل و ترافیک
۲۲۶	سازمان ترمینال‌های مسافربری
۲۲۷	سازمان مدیریت و نظارت بر تاکسیرانی
۲۲۷	شرکت واحد اتوبوس‌رانی تهران و حومه
۲۲۸	شرکت راه‌آهن شهری تهران و حومه (مترو)
۲۲۹	شرکت کنترل ترافیک تهران
۲۳۰	شرکت کنترل کیفیت هوا
۲۳۱	شرکت بهره‌برداری راه‌آهن شهری تهران و حومه
۲۳۲	ستاد مرکزی معاینه فنی خودرو
۲۳۲	سازمان پایانه‌ها و پارک‌سوارهای شهرداری تهران

فصل شش، نمونه‌هایی از تجارب مدیریت بحران شهر تهران ۲۳۷

۲۳۸	گزارش اقدامات اولیه در سانحه ساختمان پلاسکو
۲۳۸	مختصات و چگونگی رخداد سانحه
۲۴۲	گزارش اقدامات
۲۴۲	سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران
۲۴۵	سازمان آتش‌نشانی و خدمات ایمنی شهرداری تهران
۲۴۶	شرکت مخابرات
۲۴۶	شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی منطقه تهران
۲۴۷	جمعیت هلال احمر
۲۴۸	فرماندهی انتظامی تهران بزرگ
۲۴۹	مرکز اورژانس تهران
۲۴۹	شرکت آب و فاضلاب استان تهران
۲۵۰	شرکت گاز استان تهران
۲۵۰	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
۲۵۰	معاونت حمل و نقل و ترافیک شهرداری تهران

۲۵۱.....	۱۲-۲-۱-۶- شرکت توزیع برق
۲۵۲.....	۱۳-۲-۱-۶- سازمان مدیریت پسماند
۲۵۳.....	۳-۱-۶- پیوست شماره ۱: صورتجلسه اولین جلسه ستاد فرماندهی
۲۵۶.....	۴-۱-۶- پیوست شماره ۲: صورتجلسه سومین جلسه ستاد فرماندهی
۲۵۷.....	۵-۱-۶- پیوست شماره ۳: صورتجلسه چهارمین جلسه ستاد فرماندهی
۲۵۹.....	۲-۶- گزارش اقدامات اولیه در سانحه فرونشست شهران
۲۵۹.....	۱-۲-۶- چکیده گزارش
۲۵۹.....	۲-۲-۶- مشخصات سانحه
۲۶۱.....	۳-۲-۶- اقدامات سازمان ها
۲۶۱.....	۱-۳-۲-۶- سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران
۲۶۲.....	۲-۳-۲-۶- سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی شهرداری تهران
۲۶۳.....	۳-۳-۲-۶- شرکت بهره برداری مترو
۲۶۴.....	۴-۳-۲-۶- شرکت توزیع نیروی برق تهران بزرگ
۲۶۴.....	۵-۳-۲-۶- شرکت مخابرات استان تهران
۲۶۴.....	۶-۳-۲-۶- شرکت ملی گاز ایران
۲۶۵.....	۷-۳-۲-۶- جمعیت هلال احمر استان تهران
۲۶۶.....	۸-۳-۲-۶- نیروی انتظامی
۲۶۶.....	۹-۳-۲-۶- اورژانس تهران
۲۶۶.....	۱۰-۳-۲-۶- حقوقی قضایی
۲۶۷.....	۱۱-۳-۲-۶- شهرداری منطقه ۵
۲۶۷.....	۴-۲-۶- تحلیل وظایف ستاد مدیریت بحران منطقه
۲۶۸.....	۵-۲-۶- ارزیابی کیفیت عملیات مقابله
۲۶۸.....	۶-۲-۶- بررسی کارشناسی ابعاد مختلف حادثه
۲۶۹.....	۷-۲-۶- جمع آوری اطلاعات زمین شناسی و ژئوتکنیکی محل حادثه
۲۶۹.....	۸-۲-۶- بررسی شرایط محلی و علل حادثه
۲۷۲.....	۹-۲-۶- فرضیه وقوع
۲۷۳.....	۱۰-۲-۶- نکات قابل تأمل در بررسی حادثه
۲۷۳.....	۱۱-۲-۶- توصیه ها
۲۷۳.....	۱-۱۱-۲-۶- تجربیات و درس آموخته های حادثه شهران
۲۷۵.....	۲-۱۱-۲-۶- توصیه های عمومی:
۲۷۵.....	۱۲-۲-۶- سناریوهای محتمل طرح شده توسط تعدادی از سازمان ها
۲۷۶.....	۱۳-۲-۶- پیشنهادات
۲۷۸.....	۳-۶- پیوست شماره ۱: شرح وظایف ستاد مدیریت بحران شهرداری منطقه در مرحله مقابله

فصل هفت، مقدمه‌ای بر برنامه‌ریزی و برنامه‌ عملیات اضطراری در مدیریت بحران ۲۸۳

۲۸۴	۱-۷- پیشگفتار
۲۸۴	۲-۷- ترمینولوژی و شناخت واژگان تخصصی.....
۲۸۵	۱-۲-۷- برخی از واژگان مرتبط با عملیات اضطراری
۲۹۶	۳-۷- مقدمه‌ای بر اصول برنامه‌ عملیات شرایط اضطراری
۲۹۶	۱-۳-۷- مقدمه
۲۹۷	۲-۳-۷- برنامه‌ریزی عملیات اضطراری در یک نگاه
۲۹۷	۳-۳-۷- اهداف برنامه‌ریزی عملیات اضطراری
۲۹۸	۴-۳-۷- عوامل مؤثر در عملیات شرایط اضطراری
۲۹۹	۵-۳-۷- برنامه‌ریزی شرایط اضطراری
۳۰۰	۱-۵-۳-۷- اصول برنامه‌ریزی شرایط اضطراری.....
۳۰۵	۴-۷- محتوا و مراحل تهیه و تدوین برنامه‌ شرایط اضطراری
۳۰۶	۱-۴-۷- دلایل نیاز به برنامه‌ریزی شرایط اضطراری
۳۰۹	۲-۴-۷- ویژگی‌های یک برنامه‌ عملیات اضطراری مناسب
۳۱۰	۳-۴-۷- نکات بسیار مهم و حائز اهمیت (اصول و قوانین اساسی)
۳۱۱	۴-۴-۷- قراردادها، موافقت‌نامه‌ها و دستورالعمل‌هایی در زمینه‌ ارائه‌ کمک‌های متقابل
۳۱۲	۵-۴-۷- روش و مراحل برنامه‌ریزی شرایط اضطراری و تدوین برنامه‌ عملیات اضطراری.....
۳۱۴	۶-۴-۷- اجزای اصلی تشکیل‌دهنده‌ یک برنامه‌ عملیات اضطراری
۳۱۵	۷-۴-۷- منابع محلی در شرایط اضطراری
۳۱۵	۸-۴-۷- ارتباطات در شرایط اضطراری.....
۳۱۵	۹-۴-۷- واحدهای مقابله یا پاسخ اضطراری فناوری اطلاعات و ارتباطات
۳۱۶	۱۰-۴-۷- جایگاه برنامه‌ عملیات اضطراری در سامانه‌ جامع مدیریت شرایط اضطراری.....
۳۱۸	۱۱-۴-۷- تقسیم‌بندی از نظر انواع کاربری‌ها
۳۱۸	۱۲-۴-۷- تقسیم‌بندی از نظر انواع سازمان‌های مختلف.....
۳۱۹	۱۳-۴-۷- تقسیم‌بندی از نظر انواع تیپ سازمان‌ها.....
۳۲۰	۱۴-۴-۷- تقسیم‌بندی از نظر تقسیمات اداری و سطوح شهرداری.....
۳۲۰	۱۵-۴-۷- تقسیم‌بندی از نظر وظیفه‌ای
۳۲۱	۱۶-۴-۷- نتیجه‌گیری
۳۲۳	منابع.....
۳۲۴	پیوست شماره ۱: خلاصه‌ای از فرایند کلی عملیات دانشگاه الینویز.....

فصل هشت، مروری بر قوانین و مقررات مدیریت بحران کشور ۳۲۷

۱-۸	مقدمه	۳۲۸
۲-۸	شورای عالی مدیریت بحران	۳۲۹
۱-۲-۸	اعضای شورای عالی مدیریت بحران	۳۳۰
۳-۸	سازمان مدیریت بحران کشور	۳۳۰
۴-۸	نظارت بر اجرای قانون مدیریت بحران	۳۳۴
۵-۸	قوانین و نهادهای بین‌المللی مدیریت بحران	۳۳۴
۶-۸	قوانین و مصوبات	۳۳۸
۱-۶-۸	قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور	۳۳۸
۳۳۸	فصل اول- تعاریف	۳۳۸
۳۳۹	فصل دوم- شورای عالی مدیریت بحران کشور	۳۳۹
۳۴۰	فصل سوم- سازمان مدیریت بحران کشور	۳۴۰
۳۴۳	فصل چهارم- سایر مقررات	۳۴۳
۲-۶-۸	قانون تمدید مدت اجرای آزمایشی قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور	۳۴۵
۷-۸	مصوبات هیأت وزیران	۳۴۶
۱-۷-۸	طرح جامع امداد و نجات کشور	۳۴۶
۳۴۶	فصل اول- کلیات	۳۴۶
۳۴۸	فصل دوم- ستاد حوادث و سوانح غیرمترقبه کشور و ستادهای تابع آن	۳۴۸
۳۵۴	فصل سوم- کارگروه ملی آمادگی و کارگروه‌های آمادگی استان	۳۵۴
۳۵۶	فصل چهارم- کارگروه‌های تخصصی	۳۵۶
۳۶۱	فصل پنجم- سایر مقررات	۳۶۱
۲-۷-۸	آئین‌نامه ستاد پیشگیری و مدیریت بحران در حوادث طبیعی و سوانح غیرمترقبه	۳۶۴
۳-۷-۸	تعیین مؤسسه ژئوفیزیک دانشگاه تهران به‌عنوان مسئول مدیریت اطلاعات لرزه‌ای کشور و طرح تشکیل شورای راهبری پروژه‌های طرح جامع مدیریت بحران شهر تهران	۳۶۷
۴-۷-۸	تشکیل شورای راهبری پروژه‌های طرح جامع مدیریت بحران شهر تهران جهت پیشگیری و مدیریت بحران در حوادث طبیعی و سوانح غیرمترقبه (زلزله)	۳۷۰
۵-۷-۸	آئین‌نامه اجرایی قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور	۳۷۳
۳۷۳	فصل اول- کلیات	۳۷۳
۳۷۳	فصل دوم- نقش و وظایف وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های مرتبط با بحران	۳۷۳
۳۷۵	فصل سوم- دبیرخانه و چگونگی اداره و ابلاغ مصوبات شورای عالی	۳۷۵
۳۷۶	فصل چهارم- ترکیب اعضاء و شرح وظایف شورای هماهنگی	۳۷۶
۳۷۷	فصل پنجم- کارگروه‌های تخصصی مرتبط با مراحل چهارگانه مدیریت بحران کشور	۳۷۷

۳۷۹	فصل ششم- مقررات مالی، اداری، تشکیلات و بودجه
۳۸۲	فصل هفتم- بیمه حوادث
۳۸۳	فصل هشتم- سایر مقررات
۳۸۴	۶-۷-۸- اجرای اقدامات مربوط به مدیریت بحران درکلان شهرهای کشور
۳۸۸	۸-۸- مصوبات شورای اسلامی شهر تهران
۳۸۸	۱-۸-۸- مجوز تقویت و عملیاتی نمودن سیستم مدیریت بحران شهر تهران
۳۸۸	فصل اول- کلیات
۳۹۰	فصل دوم- ستاد مدیریت بحران شهر تهران و ستادهای تابعه
۳۹۳	فصل سوم- سازمان مدیریت بحران شهر تهران
۳۹۶	فصل چهارم- سازمان‌های مسئول مدیریت بحران شهر تهران
۳۹۹	فصل پنجم- گروه‌های مدیریت بحران اماکن مهم شهر تهران
۳۹۹	فصل ششم- سایر مقررات
۴۰۶	۲-۸-۸- اساسنامه سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران
۴۰۶	فصل اول- کلیات
۴۰۸	فصل دوم- سرمایه و منابع درآمد سازمان
۴۰۹	فصل سوم- ارکان سازمان
۴۱۳	فصل چهارم- سایر مقررات
۳-۸-۸	تعیین شاخص‌های برنامه‌ریزی و تأمین بودجه جهت یکپارچه‌سازی سیاست‌های آموزش مدیریت بحران و تشکیل گروه‌های داوطلبانه مردمی مدیریت بحران در محلات شهر تهران
۴۱۴	۴-۸-۸- الزام شهرداری تهران به در اختیار قرار دادن کلیه پایگاه‌های پشتیبانی مدیریت بحران مناطق بیست و دو گانه شهر تهران به سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران
۴۱۶	۵-۸-۸- الزام شهرداری تهران به تدوین برنامه عملیاتی مدیریت بحران و برنامه واکنش اضطراری در مترو و فضاهای زیر سطحی
۴۱۷	۶-۸-۸- اصلاحیه مصوبات مجوز تقویت و عملیاتی نمودن سیستم مدیریت بحران شهر تهران - ابلاغی به شماره ۱۶۰/۵۵۷/۱۰۱۶۳ مورخ ۱۳۸۳/۵/۲۱ و اساسنامه سازمان مدیریت بحران شهر تهران - ابلاغی به شماره ۱۶۰/۶۴۲/۸۰۹۷ مورخ ۱۳۸۴/۵/۵
۴۱۸	۷-۸-۸- اصلاحیه مصوبه الزام شهرداری تهران به در اختیار قرار دادن کلیه پایگاه‌های پشتیبانی مدیریت بحران مناطق بیست و دو گانه شهر تهران به سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران
۴۱۹	۸-۸-۸- راهبردهای برنامه عملیاتی مدیریت بحران و برنامه واکنش اضطراری در مترو و فضاهای زیر سطحی
۴۲۰	

۸-۸-۹- اصلاحیه مصوبه راهبردهای عملیاتی مدیریت بحران و برنامه واکنش اضطراری

در مترو و فضاهای زیرسطحی..... ۴۳۱

منابع..... ۴۳۲

فهرست تصاویر

- تصویر شماره ۱-۱- نمونه خودرو فرماندهی سانحه ۴۰
- تصویر شماره ۲-۱- نمونه تصاویر مقر یا پست فرماندهی سانحه (ICP) ۴۶
- تصویر شماره ۳-۱- فضای داخلی اتاق بحران ۵۱
- تصویر شماره ۴-۱- استقرار پست فرماندهی در صحنه سانحه ۶۴
- تصویر شماره ۵-۱- انواع تمرین‌های اضطراری سامانه مدیریت و فرماندهی سانحه ۷۱
- تصویر شماره ۶-۱- کاور اعضای سامانه فرماندهی سانحه (تفکیک رنگ) ۷۲
- تصویر شماره ۷-۱- نمونه کاورهای استانداردهای بخش‌های مختلف سامانه فرماندهی سانحه ۷۳
- تصویر شماره ۸-۱- کیف فرماندهی سانحه ۷۴
- تصویر شماره ۹-۱- دفتر ثبت وقایع عملیاتی ۷۴
- تصویر شماره ۱۰-۱- نمونه خودروهای پست عملیاتی سیار سامانه فرماندهی سانحه ۷۵
- تصویر شماره ۱۱-۱- نمونه کیت آموزشی - عملیاتی سامانه فرماندهی سانحه ۷۶
- تصویر شماره ۱۲-۱- نمونه بازی‌هایی در خصوص سامانه مدیریت و فرماندهی سانحه ۷۷
- تصویر شماره ۱۳-۱- سامانه‌های شبیه‌سازی آموزش سیستم سامانه فرماندهی سانحه ۷۸
- تصویر شماره ۱۴-۱- دوره‌های آموزشی اعضای سامانه مدیریت سانحه ۸۰
- تصویر شماره ۱۵-۱- خسارت‌های ناشی از مخاطره زمین‌لرزه ۸۴
- تصویر شماره ۱۶-۱- نمونه‌ای از سیکلون‌های حاره‌ای و استوایی ۸۵
- تصویر شماره ۱۷-۱- طوفان فصلی ماسه‌ای ۸۶
- تصویر شماره ۱-۲- چادر تفریحی ۱۴۴
- تصویر شماره ۲-۲- چادر امدادی ۱۴۵
- تصویر شماره ۳-۲- اردوگاه اسکان اضطراری با استفاده از چادرهای امدادی ۱۴۵
- تصویر شماره ۴-۲- نمونه چادرهای گروهی ۱۴۵
- تصویر شماره ۵-۲- نمونه چادر ویژه انبار کالا ۱۴۶
- تصویر شماره ۶-۲- نمونه چادرهای بیمارستانی ۱۴۶
- تصویر شماره ۷-۲- نمونه تجهیزات رفاهی ۱۴۷
- تصویر شماره ۱-۳- نمونه الگوی سیستم شطرنجی (شهر بارسلون) ۱۶۷
- تصویر شماره ۱-۶- محدوده اطراف ساختمان پلاسکو ۲۳۸
- تصویر شماره ۲-۶- آتش‌سوزی در طبقات بالایی ساختمان پلاسکو ۲۴۰
- تصویر شماره ۳-۶- آسیب‌دیدگی ساختمان پاساژ کویتی‌ها واقع در ضلع غربی ساختمان پلاسکو ۲۴۱
- تصویر شماره ۴-۶- آسیب‌دیدگی ساختمان ضلع شرقی ساختمان پلاسکو در خیابان جمهوری ۲۴۱

- تصویر شماره ۵-۶- دومین جلسه ستاد فرماندهی ۲۴۲
- تصویر شماره ۶-۶- سومین جلسه ستاد فرماندهی ۲۴۳
- تصویر شماره ۷-۶- برگزاری چهارمین جلسه ستاد در محل سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران ۲۴۳
- تصویر شماره ۸-۶- استقرار پست فرماندهی سیار در محل سانحه ۲۴۴
- تصویر شماره ۹-۶- استقرار تیم‌های عملیاتی در صحنه سانحه ۲۴۴
- تصویر شماره ۱۰-۶- محل وقوع سانحه ۲۶۰
- تصویر شماره ۱۱-۶- خسارات وارده به ساختمان‌های مجاور ۲۶۱
- تصویر شماره ۱۲-۶- تشکیل ستاد مدیریت بحران سانحه در محل ۲۶۲
- تصویر شماره ۱۳-۶- بخشی از اقدامات بازسازی سانحه ۲۶۴
- تصویر شماره ۱۴-۶- تشکیل ستاد مدیریت بحران منطقه ۵ ۲۶۷
- تصویر شماره ۱-۷- مرکز فرماندهی و ستاد مدیریت بحران شهر تهران ۳۰۱
- تصویر شماره ۲-۷- تعیین دقیق مسئولیت‌ها، پیش از رخداد هر سانحه ۳۰۴
- تصویر شماره ۳-۷- فرآیند تغییر و تحول «داده» به «دانش» ۳۰۶

فهرست اشکال

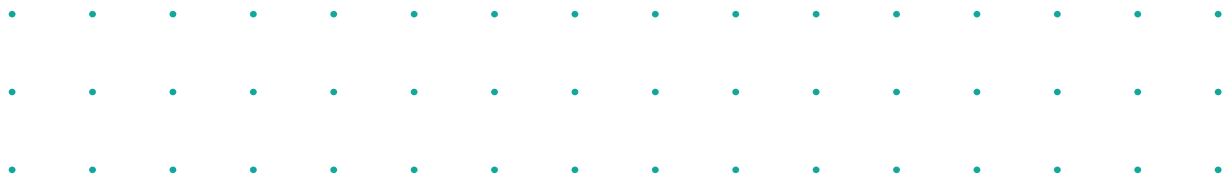
شکل شماره ۱-۱- به شکل شماتیک مرور تفاوت‌های سامانه‌های مدیریت و فرماندهی سانحه.....	۳۰
شکل شماره ۲-۱- سه اصل برای مدیریت بهینه بحران.....	۳۲
شکل شماره ۳-۱- نکات قابل توجه در سامانه فرماندهی سانحه.....	۴۰
شکل شماره ۴-۱- نمودار تکامل یافته سامانه فرماندهی سانحه.....	۴۴
شکل شماره ۵-۱- پرسنل فرماندهی سانحه.....	۴۷
شکل شماره ۶-۱- سامانه پیشنهادی برای استفاده در ایران.....	۵۲
شکل شماره ۷-۱- مراحل تکامل تدریجی سامانه فرماندهی و مدیریت سانحه.....	۵۳
شکل شماره ۸-۱- ساختار سامانه فرماندهی سانحه.....	۵۵
شکل شماره ۹-۱- ساختار پیشنهادی مؤلف برای سامانه فرماندهی سانحه در مدرسه.....	۶۰
شکل شماره ۱۰-۱- سامانه فرماندهی سانحه (پیشنهادی برای محله).....	۶۵
شکل شماره ۱۱-۱- نمونه سامانه فرماندهی سانحه بیمارستانی.....	۶۶
شکل شماره ۱۲-۱- نمودار گردش فعالیت‌ها.....	۶۷
شکل شماره ۱۳-۱- موقعیت منطقه آزاد چابهار و تأثیر آن در سامانه فرماندهی سانحه.....	۶۸
شکل شماره ۱۴-۱- نمودار سامانه مدیریت سانحه (IMS) سازمان منطقه آزاد تجاری-صنعتی چابهار.....	۶۹
شکل شماره ۱۵-۱- مقایسه فرم‌های قدیم و جدید گردآوری اطلاعات سامانه فرماندهی سانحه.....	۷۶
شکل شماره ۱۶-۱- آموزش‌های استاندارد سامانه ملی مدیریت سانحه و سامانه فرماندهی سانحه.....	۷۹
شکل شماره ۱۷-۱- نمای شماتیک بخشی از مخاطراتی که انسان را احاطه نموده است.....	۸۱
شکل شماره ۱۸-۱- چرخه قدیمی مدیریت بحران.....	۹۱
شکل شماره ۱۹-۱- نمودار شش قسمتی مدیریت بحران.....	۹۱
شکل شماره ۲۰-۱- نمودار هشت قسمتی چرخه مدیریت بحران.....	۹۲
شکل شماره ۱-۲- نمودار واقعی ضریب بقاء افراد گرفتار در زیر آوار پس از زلزله.....	۱۲۳
شکل شماره ۲-۲- نسبت افراد زنده و فوت شده خارج شده از آوار زلزله کوبه در هفته اول پس از وقوع زلزله.....	۱۲۳
شکل شماره ۳-۲- نمودار فرضی ضریب بقاء افراد گرفتار در آوار زلزله.....	۱۲۴
شکل شماره ۴-۲- نقش هر یک از افراد و گروه‌ها در نجات افراد گرفتار در آوار زلزله کوبه ۱۹۹۵.....	۱۲۴
شکل شماره ۵-۲- نمودار جمعی مجروحین در زلزله.....	۱۲۵

- شکل شماره ۲-۶- شبکه تیم‌های جستجو و نجات شهری و سطوح عملیاتی واکنش
 اضطراری به زلزله..... ۱۲۵
- شکل شماره ۲-۷- تریاژ ساختمانی، اولویت‌بندی عملیات جستجو و نجات پس از وقوع
 زلزله براساس رنگ‌بندی..... ۱۲۸
- شکل شماره ۲-۸- نقشه عملیاتی محله فرضی برای استفاده در عملیات امداد و نجات
 پس از وقوع زلزله..... ۱۳۱
- شکل شماره ۲-۹- ساختار سازماندهی محلی..... ۱۳۲
- شکل شماره ۲-۱۰- ابعاد چادر امدادی..... ۱۴۸
- شکل شماره ۲-۱۱- یک واحد اردوگاهی شش چادری..... ۱۴۸
- شکل شماره ۲-۱۲- یک بلوک اردوگاهی ۲۴ چادری..... ۱۴۹
- شکل شماره ۲-۱۳- نمای ۱/۲ یک کلنی اسکان ۱۰۰۰ انفری..... ۱۵۰
- شکل شماره ۲-۱۴- جانمایی چادرهای خدماتی در یک اردوگاه ۱۰۰۰ انفری..... ۱۵۱
- شکل شماره ۲-۱۵- فرآیند عملیات نجات و امداد در سطح محلی..... ۱۵۱
- شکل شماره ۳-۱- هرم طرح و برنامه..... ۱۵۸
- شکل شماره ۳-۲- آسیب‌پذیری شهر در برابر زلزله..... ۱۶۱
- شکل شماره ۳-۳- شهر همدان، نمونه الگوی سیستم حلقوی..... ۱۶۸
- شکل شماره ۳-۴- شهر اصفهان، نمونه سیستم ارگانیک..... ۱۶۹
- شکل شماره ۳-۵- مدل اقماری..... ۱۶۹
- شکل شماره ۴-۱- ساختار سازمانی خانه دوام و ایمنی..... ۱۷۲
- شکل شماره ۴-۲- نمونه نقشه وضعیت آسیب‌پذیری محله..... ۱۷۸
- شکل شماره ۵-۱- ساختار شهرداری تهران..... ۲۳۴
- شکل شماره ۶-۱- نمودار تحلیلی ایفای وظایف ستاد مدیریت بحران منطقه..... ۲۶۸
- شکل شماره ۶-۲- مقطع تونل در محدوده فروریخته..... ۲۷۰
- شکل شماره ۶-۳- مقطع حفاری‌های مترو در محدوده فروریخته..... ۲۷۰
- شکل شماره ۷-۱- نیازهای در حال گسترش لحظات اولیه شرایط اضطراری..... ۲۹۸
- شکل شماره ۷-۲- تعریف برنامه‌ریزی شرایط اضطراری..... ۲۹۹
- شکل شماره ۷-۳- برنامه عملیات اضطراری با توجه به سطوح تقسیمات کشوری،
 حوزه‌های قضایی و کاربری‌ها (ارتباط و تعادل بین برنامه‌های عملیاتی)..... ۳۰۲
- شکل شماره ۷-۴- حوزه عملکردی، حقوقی و قضایی برنامه شرایط اضطراری..... ۳۰۲
- شکل شماره ۷-۵- چرخه جامع مدیریت بحران..... ۳۰۵
- شکل شماره ۷-۶- فرایند مدیریت ریسک، مبتنی بر ایزو ۳۱۰۰۰..... ۳۰۷
- شکل شماره ۷-۷- اختیارات و تعهدات در استاندارد مدیریت خطرپذیری (ISO ۳۱۰۰۰)..... ۳۰۸
- شکل شماره ۷-۸- چینش و آرایش نیروها و تجهیزات..... ۳۱۰

- شکل شماره ۹-۷- چالش‌های پیش روی برنامه‌ریزی شرایط اضطراری..... ۳۱۱
- شکل شماره ۱۰-۷- فرایند تهیه و تدوین برنامه ۳۱۳
- شکل شماره ۱۱-۷- نمودار ارتباط و فعالیت سامانه‌ها..... ۳۱۷
- شکل شماره ۱۲-۷- تقسیم‌بندی برنامه عملیاتی بر اساس کاربری‌ها..... ۳۱۸
- شکل شماره ۱۳-۷- تقسیم‌بندی برنامه عملیاتی بر اساس انواع سازمان‌ها..... ۳۱۹
- شکل شماره ۱۴-۷- تقسیم‌بندی برنامه عملیاتی بر اساس تیپ سازمان‌ها ۳۱۹
- شکل شماره ۱۵-۷- تقسیم‌بندی براساس تقسیمات اداری..... ۳۲۰
- شکل شماره ۱۶-۷- ماتریس کمپلکس تاب‌آور..... ۳۲۰
- شکل شماره ۱۷-۷- عوامل مؤثر در توسعه ظرفیت مدیریت بهینه خطرپذیری بلایا در سطح محله‌ای (نمودار استخوان ماهی) ۳۲۲

فهرست جداول

جدول شماره ۱-۱- تطبیق سامانه‌های مدیریت و فرماندهی سانحه	۲۹
جدول شماره ۲-۱- زیربخش‌های سامانه فرماندهی سانحه در ساختارهای خانواده، مکان‌های مذهبی و ...	۳۴
جدول شماره ۳-۱- فعالیت‌های پشتیبانی‌کننده شرایط اضطراری	۵۳
جدول شماره ۴-۱- ماتریس ارزیابی مخاطرات و بحران‌های محتمل چابهار	۹۳
جدول شماره ۵-۱- ماتریس‌های ارزیابی مخاطرات و بحران‌های محتمل در منطقه آزاد تجاری- صنعتی چابهار	۱۰۴
جدول شماره ۱-۲- مشخصات ۳۲ زلزله مخرب در بازه زمانی سال ۱۹۸۵ تا ۲۰۰۳	۱۲۲
جدول شماره ۲-۲- بیشترین تعداد افراد کشته شده در زلزله‌های سال ۱۹۸۵ تا ۲۰۰۳	۱۲۲
جدول شماره ۱-۶- نیروها و تجهیزات به کارگیری شده (تا قبل از ریزش ساختمان)	۲۴۵
جدول شماره ۲-۶- تجهیزات آواربرداری اعزامی به محل سانحه	۲۴۶
جدول شماره ۳-۶- تجهیزات و تیم‌های به کار گرفته شده سازمان امداد و نجات	۲۴۸
جدول شماره ۴-۶- تجهیزات به کار گرفته شده توسط سازمان مدیریت پسماند	۲۵۲
جدول شماره ۵-۶- میزان منابع مورد استفاده در عملیات	۲۵۲
جدول شماره ۶-۶- اعزام آمبولانس‌ها به محل سانحه	۲۶۶
جدول شماره ۱-۸- پیوست ماده ۲۳ مجوز تقویت و عملیاتی نمودن سیستم مدیریت بحران شهر تهران	۴۰۲

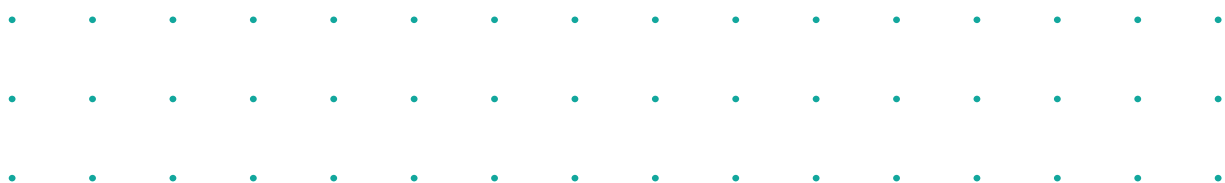

پیشگفتار

سوانح طبیعی همواره زندگی بشر را تهدید می‌کنند، چرخه تغییرات اقلیمی به گونه‌ای پیش می‌رود که جوامع توسعه‌یافته نیز، با دیده‌ای نگران به وضعیت غیرقابل‌پیش‌بینی رخداد‌های طبیعی که به تدریج و هرچه بیشتر از روند ثابت و معمول گذشته فاصله می‌گیرند، می‌نگرند. همه ساله، حجم قابل ملاحظه‌ای از تأسیسات شهری، زیرساخت‌های اقتصادی و ساختمان‌های اداری، تجاری و مسکونی در اثر حوادث و بلایای طبیعی نظیر زلزله، سیل، طوفان، خشکسالی، رانش زمین و... آسیب دیده یا از بین می‌روند و متأسفانه این حوادث در بیشتر موارد با تلفات انسانی نیز همراه است. در چنین شرایطی، تلاش برای ارتقاء آمادگی و تاب‌آوری، نیازمند راهبردهایی مستمر، پویا و هدفمند است. بدون شک، بخش قابل‌توجهی از این راهبردها در بستر افزایش آگاهی‌های عمومی و تخصصی جامعه و به تبع آن، مقاوم‌سازی، بهسازی و نوسازی زیرساخت‌ها، سکونت‌گاه‌ها و... امکان‌پذیر است. در این راستا مدیریت بحران و آمادگی مواجهه و مقابله با مخاطرات و سوانح طبیعی، از جمله موضوعات مهمی است که هیچ شهروندی نمی‌تواند بر مبنای ویژگی‌های فردی یا اجتماعی، خود را از یادگیری آموزه‌های آن بی‌نیاز بداند.

هدف از تهیه و تدوین کتاب حاضر، جمع‌بندی مباحث نظری، کاربردی و اطلاعات پایه و ضروری، ذیل موضوع مدیریت بحران‌ها و حوادث طبیعی، با تأکید بر مدیران حوزه مدیریت شهری است. از آنجا که در فصول مختلف این مجموعه، مطالبی جامع در سطوح و مراحل مختلف مدیریت بحران ارائه گردیده است، این کتاب می‌تواند مورد استفاده دانشجویان، کارشناسان و دیگر علاقه‌مندان این حوزه نیز قرار گیرد.

کتاب حاضر، در ۲ جلد تدوین و ضمن پرداختن به کلیات و مباحث نظری، به طور خاص به ساختارها و اقدامات انجام شده در شهر تهران نیز پرداخته است که با نگاهی راهبردی، برای فعالان حوزه مدیریت بحران در دیگر کلانشهرها نیز قابل استفاده و بهره‌برداری خواهد بود. فصل اول کتاب حاضر، شامل اصول و مبانی سامانه فرماندهی سانحه، نمونه‌هایی کاربردی از سامانه‌های

فرماندهی و ساختارهایی پیشنهادی در این حوزه، می‌باشد.

در فصل دوم، مباحث برنامه‌ریزی عملیات جستجو و نجات و اسکان اضطراری در زلزله و استانداردهای برنامه‌ریزی اسکان اضطراری، بیان می‌شود.

در فصل سوم، اصول و مفاهیم شهرسازی مرتبط با مدیریت بحران، موضوع شبکه راه‌های ارتباطی و تأثیر آنها بر شهر، توضیح داده شده‌اند.

جایگاه مدیریت محله در فرایند مدیریت بحران شهر تهران موضوعی است که در فصل چهارم مورد بررسی قرار گرفته است. در این فصل، ضمن بررسی رویکردهای مختلف در مدیریت بحران، وظایف مدیر محله در فازهای پیشگیری، آمادگی، مقابله و بازسازی و بازتوانی ارائه شده است.

فصل پنجم کتاب، به شرح وظایف سازمان‌های مسئول در حوزه مدیریت بحران شهر تهران می‌پردازد.

در فصل ششم، نمونه‌هایی از تجارب مدیریت بحران شهر تهران از جمله گزارش اقدامات اولیه در سانحه پلاسکو و فرونشست شهران، بیان شده‌است.

در فصل هفتم، مقدمه‌ای بر برنامه‌ریزی و برنامه عملیات اضطراری در مدیریت بحران ارائه شده که ضمن بیان ترمینولوژی و مروری بر واژگان تخصصی این حوزه، برنامه‌ریزی عملیات و مراحل تهیه و تدوین برنامه شرایط اضطراری به تفصیل عنوان شده است.

فصل پایانی کتاب، به مروری اجمالی بر قوانین و مقررات حوزه مدیریت بحران کشور اختصاص دارد.

کتاب حاضر با همکاری اساتید و کارشناسان متخصص حوزه مدیریت بحران و جمعی از همکاران سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران تدوین شده که بدینوسیله از مساعی ایشان، تشکر و قدردانی می‌گردد.

آماده‌سازی و به‌روزرنگه‌داری محتوای آموزشی جامع، ویژه آمادگی مدیران ارشد شهری در مواجهه با بحران‌های طبیعی، مستلزم دقت و تلاشی پیوسته می‌باشد که امید است با ارائه نقطه نظرات و بازخوردهای کارشناسی مدیران همکار و اساتید حوزه‌های مرتبط، مشارکت سازمان‌های تخصصی و البته حمایت و همکاری مدیران مجموعه مدیریت شهری، در تکمیل و ارتقاء آن توفیق یابیم.

رضا کرمی محمدی

رئیس سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران